

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa
Susanne Kuritzén
103 33 Stockholm

Stockholm 2005-08-30

Remissvar på Alkoholinförelutredningens slutbetänkande Gränslös utmaning - alkoholpolitik i ny tid (SOU 2005:25)

Svenska Bryggareföreningen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerat betänkande. Sammanfattningsvis anser vi att flertalet av förslagen är bra men vill förtydliga våra synpunkter på utredningens förslag samt lämna några idéer på hur svensk bryggerinäring kan vara delaktig i åtgärderna mot en ökad alkoholkonsumtion vid sänkning av ölskatten.

Ny lag om alkoholskatt

Utredaren föreslår en sänkning av skatten på öl, vin och andra jästa drycker för att bryta mönstret med ökad resandeförel, minskad inhemsk försäljning, minskat incitamentet för den illegala handeln med alkoholdrycker samt för att bibehålla en svensk alkoholpolitisk legitimitet. Vi anser att förslaget är bra. Vår önskan är att skatten på öl ska vara densamma i Sverige och i de grannländer inom EU som de svenska bryggerierna konkurrerar med. Även om förslaget inte gör att nivån på skatterna blir i närheten av dessa länder anser vi att det är ett bra steg på vägen.

Privatpersoners och illegala importörers handel har redan etablerats och de som idag reser utanför Sveriges gränser för att göra sina inköp av billig alkohol har både öl, vin och sprit med sig hem. Som utredningen själv visar drivs gränshandeln främst av öl och sprit men vi vet att det är öl i första hand som driver gränshandeln. Dessutom visar Sorads statistik att hela 90% av de alkoholdrycker som förs in för att säljas vidare utgörs av öl. Sedan gränserna öppnades har ölinföreln ökat markant varje år.

Svenska Bryggareföreningen anser att en skattesänkning i första hand ska omfatta lågalkoholalternativen öl och vin. Det är i linje med den inriktning på alkoholpolitiken som det länge funnits ett brett stöd för i landet. En sänkning på enbart sprit går stick i stäv mot den sedan länge accepterade svenska alkoholpolitiken och sänder helt fel signaler.

Vi kan konstatera att under 2004 uppgick ölinförel och ölsmuggling till 164 miljoner liter samtidigt som försäljningen av öl via Systembolaget uppgick till nästan 173 miljoner liter. Det betyder att den beräknade legala och illegala införeln av starköl i stort sett var densamma som Systembolagets försäljning. Det finns därför en stor risk att, om inte andelen legal försäljning/distribution av starköl ökar, Systembolagets särställning i EU-sammanhang börjar ifrågasättas eftersom det inte längre i praktiken kan sägas vara ett folkhälsomotiverat monopol, utan endast en stor aktör bland andra på alkoholmarknaden.

Starkölet är den dominerande produkten vad avser smuggling av alkohol, oavsett hur man mäter. Starköl dominerar i antal liter, i mängd ren alkohol och är den del av smugglingen som har ökat absolut mest. Smugglingen av öl ökade med 32 procent under 2004 jämfört med 2003. Under 2004 smugglades det in 73 miljoner liter öl, vilket ska jämföras med 55 miljoner liter under år 2003. Det insmugglade ölet är även mätt i 100-procent ren alkohol större än det insmugglade vinet och spriten tillsammans.

Att ta in alkohol för att sälja vidare är nu etablerat över hela landet. De som sysslar med den här typen av verksamhet kommer inte att helt stoppas av de insatser som utredaren föreslår, men varje skattesänkning minskar utrymmet att tjäna pengar i den illegala handeln och kan därför förväntas minska omfattningen på den illegala handeln. För svensken i gemen är svarthandeln heller inte ett problem. Svensken köper, utan moraliskt ställningstagande, alkohol på den svarta marknaden och tipsar ogärna myndigheterna om sin källa för alkoholinköp. Ytterligare en farhåga som många hyser när det rör smuggelalkohol gäller inte fenomenet i sig (vars primära konsekvenser är minskade skatteintäkter), utan dess konsekvenser för folkhälsan i allmänhet och ungdomars alkoholkonsumtion i synnerhet.

Särskild skatt på blanddrycker

Utredaren föreslår att blanddrycker med söt smak, färgglada etiketter, färgglatt innehåll och avsaknad av alkoholsmak skall beläggas med en särskild skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder. Utredarens skäl till att belägga blanddrycker med en särskild skatt är att värna ungdomarna och att minska alkoholkonsumtionen i denna åldersgrupp.

Bryggareföreningen kan förstå förslagets politiska betydelse, men anser att det räcker om skatten bibehålls på dagens nivå, trots att spritskatten enligt utredningen ska sänkas. Vår acceptans förutsätter dock att utredningens övriga förslag genomförs, speciellt förslaget om sänkta ölskatter.

Idag säljs blanddrycker under kontrollerade former genom Systembolaget eller via restauranger med väl fungerande ålderskontroller. Marknadsföringen av dessa produkter skall, precis som andra alkoholvaror, följa alkohollagen samt det regelverk som Konsumentverket och alkoholbranschen arbetat fram gemensamt. Svensk bryggerinäring har som mål att inte utmana dessa regler och därför torde inte marknadsföringen av dessa produkter bli ett problem i framtiden.

Vi tror att högre skatter kommer att öka risken för illegal vidareförsäljning av drycker införda från utlandet. Vi vet av erfarenhet att risken med att öka eller behålla stora skatteskillnader på "populära" produkter ökar risken för att konsumenterna väljer andra billigare inköpsställen. De som idag säljer alkohol illegalt i Sverige kommer med stor sannolikhet att utöka sortimentet med blanddrycker till mycket förmånliga priser. Vi vet att många ungdomar handlar alkohol på den illegala marknaden av flera skäl, dels att det inte finns någon ålderskontroll men också att priserna är lägre.

Ytterligare ett problem som vi ser med förslaget är hur dryckerna skall definieras, dvs var går gränsen för om en dryck skall beskattas som blanddryck eller inte.

Information/upplysning på nationell nivå

Utredaren föreslår en vecka med gemensamma informationsinsatser om alkohol för att förstärka effekten av befintlig information. Svenska Bryggareföreningen anser att förslaget är mycket bra och är villig att utveckla ett samarbete med Alkoholkommittén eller annat organ som samhället kan komma att använda för ändamålet.

Vi tror att konsumentinformation om både de negativa konsekvenserna av missbruk och det positiva med en måttlig alkoholkonsumtion, som skapats i samarbete mellan näringslivet och staten, skulle vara både trovärdig och framgångsrik. Det finns många bra och fungerande exempel på denna typ av samarbete som kan implementeras i Sverige.

Folköl samt tillsyn enligt alkohollagen

Utredaren föreslår en skärpning av bestämmelsen om en kommuns skyldighet att ingripa när försäljningsstället inte följt reglerna om försäljning av folköl. Vi anser att samhället måste agera kraftfullt och tycker att berörda intressenter tillsammans med kommunerna borde överväga om det inte finns skäl för en överenskommelse om ett egenåtgärdssystem för de som vill sälja folköl. Ett sådant egenåtgärdssystem skulle kunna likna de alkoholtillstånd som restaurangerna måste efterleva. Inom svensk bryggerinäring är vi beredd att medverka till att bygga upp ett sådant tillståndssystem och att vara delaktig i att kontrollera att ett sådant system efterlevs.

Vidare är vi beredda att medverka i att ta fram ett utbildningspaket för restaurangpersonal. Utbildningen skulle kunna vara obligatorisk för de restauranger som vill köpa starköl från ett svenskt bryggeri.

Konsekvenser för bryggerinäringen

Den totala ölförsäljningen inom landet har den senaste tioårsperioden minskat från 589 miljoner liter per år till 464 miljoner liter. Före vårt EU-inträde tog privatpersoner och smugglare in ca 20 miljoner liter öl till Sverige. 2004 togs det in hela 164 miljoner liter starköl från utlandet. Det motsvarar nästan hela Systembolagets försäljning av starköl under samma period. Svenskarna har övergått från alkoholsvagare öl till att dricka starköl.

Svensk bryggerinäring håller på att nedmonteras p.g.a. den alltför höga alkoholskatten. Två av landets största bryggerier har under den senaste femårsperioden lagts ner. Samtidigt har flera mindre bryggerier gått i konkurs och flertalet av de återstående bryggerierna går på halvfart. Antalet bryggerianställda har under samma period minskat med över 1500 personer.

Avslutning

Slutligen vill vi markera att vi hyser en stark oro för hur läget kan komma att utvecklas om ingenting händer på skatteområdet. Utredningen föreslår flera bra åtgärder för att ge myndigheterna möjlighet att ingripa mot illegal försäljning av alkohol samt för bl a kommunerna att jobba förebyggande. De förslagen har självklart vårt stöd. Men det är lika viktigt att undanröja själva orsaken till att den illegala handeln överhuvudtaget existerar – de stora skatteskillnaderna på öl mellan Sverige och flera av våra grannländer.

Det finns en oro för att alkoholkonsumtionen kommer att öka, speciellt bland unga människor, vid en skattesänkning. Vi tar denna oro på stort allvar och vill i ett läge där ölskatterna sänks bidra med åtgärder som motverkar en sådan ökning.

För svensk bryggerinäring är det viktigt att den alkohol som konsumeras i Sverige säljs under kontrollerade former i Sverige.

Med vänlig hälsning
Svenska Bryggareföreningen

Peter Mattsson
VD